

	ДЕРЖАВНА МІГРАЦІЙНА ПОЛІТИКА
	<p>Ступінь вищої освіти – перший (бакалаврський) Семестр: 1 Кількість кредитів: 3 (90 годин) Форма підсумкового контролю – залік Мова викладання: українська Дні, час, місце: Французький б-р, 24/26, за розкладом Консультації: Французький б-р, 24/26, к. 35, щотижнево за розкладом</p>

СИЛАБУС

Викладач	Коч Світлана Вадимівна - д. політ. н., професор кафедри політології
E-mail	svkoch@onu.edu.ua
Посилання на профіль викладача	https://onu.edu.ua/uk/structure/faculty/fmvps/kafedry-ta-inshi-strukturni-pidrozdily/polit/staff/102-koch
Комунікація	через вказаний e-mail та очні зустрічі на консультаціях

АНОТАЦІЯ КУРСУ

<p>Мета: дисципліни полягає у визначенні місця і ролі міграційного фактору в політичному житті державних утворень різного типу територіально-політичної організації.</p> <p>Завданням дисципліни є формування у здобувачів освіти здатності до системного аналізу чинників, що забезпечують стабільний розвиток політичної системи в умовах трансформації соціального, демографічного та економічного просторів;</p>
<p>Предмет вивчення дисципліни: міграційна стратегічна політика та тактика держав як чинник розвитку та трансформації політичної системи та простору в умовах рухливих соціальних систем.</p> <p>Навчальна дисципліна зосереджує увагу на міграційної складової політичного процесу в Європі та країнах Європейського союзу. Значну увагу зосереджено на аналізі тенденцій взаємозумовленості міграційної та політичної динаміки в межах простору Європи.</p> <p>Міграційна політика держав, вивчається як форма тактичного реагування на соціальні, безпекові та демографічні виклики та створення умов для формування сталих тенденцій розвитку політичної системи</p> <p>Політична міграціологія – новий науковий напрям, який побудований на матеріалах досліджень взаємозв'язку сучасних міграційних і політичних процесів як на глобальному, регіональному, так і локальному рівнях</p>
<p>Пререквізити: Політологія</p>
<p>У результаті вивчення навчальної дисципліни здобувач вищої освіти повинен знати: роль міграцій в сучасному політичному процесі; значенням впливу міграційних процесів на соціально-економічний розвиток держав Європи; складові міграційної політики як елементу стратегії національно-державного будівництва; процесами взаємовпливу національних інтересів і державних міграційних стратегій; форми реалізації міграційної політики в країнах ЄС; методи контролю, регулювання та формування міграційних потоків; механізми формування «якісних» характеристик населення як геостратегічного потенціалу держави.</p>
<p>вміти: аналізувати механізми реалізації міграційної політики; пояснювати тенденції взаємозумовленості міграційної та соціально-політичної динаміки; виявляти та прогнозувати виклики та загрози світовій політичній системі у контексті активізації міграційних процесів у ХХІ ст.; застосовувати аналіз законодавчих актів для прогнозування конфліктних ситуацій, що</p>

виникають при порушенні прав мігрантів, біженців та переміщених осіб; інтегрувати наукову складову в процес практичної діяльності; володіти професійними навичками, що включають в себе: реконструкцію міграційних процесів на певних територіях; виявлення умов перетворення міграцій у чинник соціально-політичного розвитку; встановлювати характеристики, форми впливу на національну стабільність і безпеку, вибір оптимального методу регулювання міграційних потоків з метою формування «якісних» характеристик населення як геостратегічного потенціалу держави, аналізу характеристик міграційних процесів у регіоні, процесу розвитку інституційної та нормативно-правової бази міграційної політики, здатності адаптації національної політики до міжнародних стандартів, роботи з соціологічними та статистичними даними урядових та неурядових організацій.

ОПИС КУРСУ

Денна форма навчання: аудиторні години: лекцій (16 год.), практичні (14 год.); Самостійна робота (60 год). Заочна форма навчання: аудиторні години: лекції (6 год.), практичні (4 год.); Самостійна робота (80 год)

ЗМІСТ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Тема	Результати навчання	Форми робіт
ЗМІСТОВНИЙ МОДУЛЬ 1. МІГРАЦІЯ ЯК СУСПІЛЬНО-ПОЛІТИЧНИЙ ФЕНОМЕН ТА ПРЕДМЕТ ПОЛІТОЛОГІЧНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ		
ТЕМА 1. Сучасні міграційні процеси. Теоретико-методологічні основи досліджень міграційних процесів.	Взаємозв'язок демографічної, соціально-економічної, етно-культурної, релігійної, політичної, правової, психологічної, та міграційної проблематики. Міграційні процеси як чинник політичного процесу. Еміграція та імміграція як об'єкт управління. Методологічні підходи до аналізу міграційної ситуації. Демографічні, економічні, соціологічні та політологічні теорії. Змістовне значення категорій: «міграція», «міграційне простір», «міграційний процес», «міграційна політика», «міграційна стратегія». «Якість міграції», «брутто» - «нетто» міграції, «зовнішня» - «внутрішня», «міжнародна - мережева», «інтелектуальна», «трудова» та інші. Класифікація сучасних міграційних потоків. Структура міграційних потоків. Аналіз методів обліку та регулювання міграцій на глобальному, національному та локальному рівні. Провідні центри міжнародної міграції. Інструменталізації міграційних політик. Управління міграційними потоками. Трансформація феномену міграції з об'єкта політичної уваги на чинник політичного процесу. Демографічна асиметрія і соціально-економічна диспропорція у світовому масштабі як причини зростання міграцій. Мережева міжнародна міграція. Зростання міждержавної конкуренції за якісні трудові ресурси.	Обговорення, індивідуальні науково-дослідні завдання (ІНДЗ), презентаці, самостійна робота, презентації
ТЕМА 2. Вплив міграційних процесів на соціально-	Моделювання взаємозв'язків міграційних процесів та розвитку території. Оптимізації розміщення населення і трудових ресурсів за допомогою	Обговорення, індивідуальні

<p>економічний розвиток держав. Міграційні процеси в контексті розвитку території.</p>	<p>міграцій. Тлумачення поняття «регіон», «регіональна політика», «державна політика». Особливості розвитку міграційних процесів на державному рівні. Фактори внутрішньо-державної мобільності. Етнічна складова внутрішніх міграцій. Соціально-економічні, політичні наслідки внутрішньодержавних міграційних процесів. Репатріаційні політики держав як форма моделювання міграційного потоку. Практики розширення політичного простору за рахунок внутрішніх міграційних потоків. Чинники регіонального розвитку – демографічний, трудоворесурсний, освітній, інфраструктурний, ресурсний, економічний потенціал, обсяги транскордонного співробітництва. Регіональні відтворювальні цикли. Міграційна та демографічна регіональна політика. Оптимізації розміщення населення і трудових ресурсів, знижує рівень соціально-економічної конфліктності в державі, покращує ситуацію в регіоні.</p>	<p>науково-дослідні завдання (ІНДЗ), презентаці, самостійна робота, презентації</p>
<p>ТЕМА 3. Соціокультурні наслідки міграційних процесів в країнах ЄС.</p>	<p>Соціальна адаптація та інтеграція іммігрантів: досвід приймаючих країн. Стратегії акультурації, асиміляції та інтеграції. Стадії адаптації мігрантів. Реактивні мультикультурні політики держав. Мультикультурні стратегії та їх модифікації в державах Європи. Моделі трансформації ідентичності мігрантів. Проблеми дискримінації, сегрегації на расовому та етнічному ґрунті. Внутрішні і зовнішні чинники адаптації. Внутрішні адаптаційні стратегії – конформістська і нонконформістська. Міжетнічні комунікації. Культурна асиміляція («аккультурація»). Психологія мігрантів, біженців і вимушених переселенців. Характер асиміляції. Дискримінація і сегрегація мігрантів. Забезпечення соціального захисту мігрантів: національні та міжнародні гарантії. Моделі трудових відносин (континентальна-європейська, англо-саксонська, китайська). Перспективи регіональних імміграційних центрів.</p>	<p>Обговорення, індивідуальні науково-дослідні завдання (ІНДЗ), презентаці, самостійна робота, презентації</p>
<p>ЗМІСТОВНИЙ МОДУЛЬ 2: МІГРАЦІЙНА ПОЛІТИКА ДЕРЖАВ ЄВРОПИ</p>		
<p>ТЕМА 4. Управління міграційними процесами як політична проблема: стратегії і тактики політичних утворень.</p>	<p>Становлення міграційної політики в країнах світу: історична ретроспектива. Причини посилення міграційних потоків на початку ХХІ ст. Аналіз перетворення міграції в об'єкт державної політики. Етапи впорядкування міграційного простору. Міграційна політика як система заходів щодо впорядкування міграційного простору, регулювання міграційного руху з позицій національних пріоритетів, кількісного та якісного складу міграційних потоків, їх соціально-</p>	<p>Обговорення, індивідуальні науково-дослідні завдання (ІНДЗ), презентаці, самостійна робота,</p>

	демографічної та економічної структур. Класифікація типів міграційної політики. Аналіз можливостей використання міграційного чинника в обґрунтуванні територіальних і геополітичних претензій держав-сусідів.	презентації
ТЕМА 5. Політика репатріації: моделювання міграційного руху в межах національного простору.	Поняття репатріації. Об'єкти політики репатріації. Програми повернення та адаптації етнічно-споріднених груп або співвітчизників. Засоби правової фіксації об'єктів репатріаційних політик. Етнічні карти. Пільги при отриманні громадянства. Діаспоральні політики як форма регіональних політик (Вірменія, Болгарія, Румунія, Німеччина, Польща, інші). Створення транскордонних соціально-культурних мереж. Трансформації електорального простору (Туреччина, Угорщина, Болгарія). Єврорегіони в межах «споріднених просторів» як засіб додання конфліктного потенціалу регіонів. Створення мережесистем інституційних систем з використанням соціального капіталу споріднених народів та співвітчизників. Трансформації національних проектів з етатистських та соціально-культурні транснаціональні (дві моделі)	Обговорення, індивідуальні науково-дослідні завдання (ІНДЗ), презентації, самостійна робота, презентації
ТЕМА 6. Біженці як об'єкт державної політики	Закріплення поняття «біженець» в правовому полі держав Європи та ЄС. Загальноєвропейські принципи та процедури врегулювання статусу біженців. Проблеми визначення статусу біженців на національному рівні. Типологія біженців. Стандарти ЄС щодо біженців. Регулювання статусу біженців в ЄС та країнах ЄС наприкінці ХХ ст. Дублінська процедура. Організація регіональних діалогів. План Юнкера – політика розподілених квот для держав. Національні практики прийому та адаптації біженців. Міграційні спільноти та їх відмінності від діаспор. Соціальний капітал міграційних спільнот. План ООН. Аналіз маршрутів біженців в Європі. Проблема «ринку країн» для біженців. Порівняльний аналіз програм національних держав Європи щодо біженців.	Обговорення, індивідуальні науково-дослідні завдання (ІНДЗ), презентації, самостійна робота, презентації
ТЕМА 7. Політика країн Європи та ЄС стосовно трудових мігрантів.	Формування європейського міграційного простору. Характеристика чинників трудової міграції в Європі в ХХ ст. Трудова міграція як об'єкт політики. Становлення міграційного законодавства європейських держав. Імміграційні заходи та фільтри. Технології моделювання міграційних потоків. Якість міграційного потоків. Проблема надмірної кількості населення. Соціальний та міграційна криза в Європі в 70-і роки ХХ століття. Міждержавна конкуренція за «якісні» трудові ресурси. Мігрант як об'єкт правового захисту. Правове регулювання щодо робітників-мігрантів.	Обговорення, індивідуальні науково-дослідні завдання (ІНДЗ), презентації, самостійна робота, презентації

	Структура зайнятості іноземців в країнах Європи.	
ТЕМА 8. Стратегічне планування міграційної політики в умовах міждержавного та міжнародного співробітництва. Впровадження міграційної політики в Україні	<p>Процес і етапи створення стратегії міграційного планування в ЄС. Інституційні основи міграційної політики ЄС та інструменти реалізації політики ЄС щодо контролю міграційних потоків.</p> <p>Якісні риси міграційних процесів в Україні. Становлення та реформування інституційної основи міграційної політики в Україні. Дев'ять етапів становлення міграційної державної політики. Проблеми множинного громадянства в Україні. Права іноземців в Україні.. Репатріаційна політика. Національні норми України, що регулюють режим кордону. Малий прикордонний рух. Радмісія. Візова політика країн Європи та України. «Шенгенська Віза». Умови і порядок імміграції в Україну іноземців та осіб без громадянства. Правовий статус іммігрантів в Україні.</p>	Обговорення, індивідуальні науково-дослідні завдання (ІНДЗ), презентаці, самостійна робота, презентації

ПЕРЕЛІК ОСНОВНОЇ РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

- Від мультикультуралізму до транскulturності: проблема збереження цінностей цивілізованого співіснування: монографія / В. М. Судакова, Н. Б. Отрешко та інші. К.: Інститут культурології НАМ України, 2018. 287 с.
- Гуменюк Ю. П. Міжнародна трудова міграція: методологічний та організаційний аспекти: монографія / Ю. П. Гуменюк. Тернопіль: ТНЕУ, 2013. 619 с.
- Інституційні засади розвитку ринку праці в Україні: колективна монографія / за І-71 наук. ред. д.е.н., проф. І.Л. Петрової, д.е.н. В.В. Близнюк ; НАН України, ДУ «Ін-т екон. та прогнозів. НАН України». К., 2021. 472 с.
- Коч С. В. Республика Болгария и «болгары зарубежья»: формирование политики взаимодействия. *Вісник Одеського національного університету. Серія: Соціологія та політичні науки.* 2018. Т. 23. Випуск 2 (31). С. 135 – 157
DOI: [http://dx.doi.org/10.18524/2304-1439.2018.2\(31\).144308](http://dx.doi.org/10.18524/2304-1439.2018.2(31).144308)
- Коч С. В. Трансграничное позиционирование культурной идентичности [Transboundary Space Positioning Of Cultural Identity]. *Administrarea Publică*” 2018. nr.4. Octombrie – Decembrie. Молдова. С. 121 – 126. URL: <http://aap.gov.md/files/publicatii/revista/18/100.pdf>
- Коч С. В. Транскордоння: простір соціально-політичного порядку: монографія. Одеса: Фенікс, 2019. 357 с.
- Коч С.В. Від периферії до центру: амбівалентність європейського прикордоння. *Міжнародні та політичні дослідження.* 2022. Вип. 35. С.39-55. DOI: <https://doi.org/10.18524/2707-5206.2022.35.263538>
- Коч С.В. Міграційні процеси як фактор соціально-політичного розвитку Науковий вісник міжнародного гуманітарного університету. Серія: Історія, Філософія. Політологія. Збірник наукових праць. Випуск 2. Одеса 2011. С.94 – 98 URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvmgu_ifpo_2011_2_20
- Коч С.В. Узун Ю.В. Консолідована демографічна політика ЄС як засіб подолання «геронтофобії» та «синдрому Доріана Грея». *Вісник ОНУ, Том 17, Вип. 2 (16) (Соціологія, політологія),* 2012. С. 116 – 127.
- Коч С.В., Узун Ю.В. Модерні територіальні системи VS транскордонна регіоналізація *Регіональна політика: політико-правові засади, урбаністика, просторове планування,*

- архітектура. Збірник наукових праць*. Київ. нац.ун-т будівн. І архіт-ри та ін. Київ-Тернопіль: «Бескід», 2019. Ч. 1. С. 179 - 186.
- Кримова М.О. Інтеграція мігрантів як інструмент функціонування ринку міграційних послуг країн ЄС. *Економіка і організація управління*. № 2 (34). 2019. С. 56-64
- Малиновська О. А. Міграційна політика Європейського союзу: виклики та уроки для України. Київ: НІСД, 2014. 48 с.
- Малиновська О. Міграційна політика: глобальний контекст та українські реалії. Київ : НІСД, 2018. 472 с.
- Основи права ЄС: нормативні матеріали / за заг. ред. М.В. Буроменського. Х.: Право, 2015. 328 с.
- Пак Н. Неконтрольована міграція як загроза безпеці країн ЄС. *Вісник КНУ імені Тараса Шевченка*. 2016. С. 30–32.
- Свящук А.Л. Проблеми прав біженців та виклики сучасності. Навчальний посібник. Харків: Вид-во, 2018. 324 с.
- Узун Ю. В. Управління міграційними процесами глобальні та регіональні тенденції. *Політикус*. 2019. Вип. 2. С. 56–65.
- Українська міграція в умовах глобальних і національних викликів XXI століття: наукове видання / наук. ред. У.Я. Садова. Львів, 2019. 13 с.
- Щодо засобів та пріоритетів регулювання міграції у контексті зміцнення людського потенціалу України. Центр економічних і соціальних досліджень. Національний інститут стратегічних досліджень (Укладач. О.А. Малиновська) 2021. URL: https://niss.gov.ua/sites/default/files/2021-11/migraciya_malinovska_03112021.pdf
- Koch S. Borderland Groups Between Political Centres: National Influence and Local Practices and in Bessarabia. *Evropský Politický a Právní Diskurz*. 2018, V. 5, Iss. 6. P. 116 – 126.
- Migrants, asylum seekers and refugees in Jordan, 2017 URL: <https://www.etis.ee/Portal/Publications/Display/0f458f15-6304-4bc4-8e54-077a8fac1f25?lang=ENG>.

ОЦІНЮВАННЯ

Форма підсумкового контролю – залік

Проведення контролю результатів навчання здобувачів відбувається відповідно до Положення про організацію і проведення контролю результатів навчання здобувачів вищої освіти ОНУ URL: https://onu.edu.ua/pub/bank/userfiles/files/documents/polozennya/poloz-org-kontrol_2022.pdf

ПОЛІТИКА КУРСУ

Політика щодо дедлайнів та перескладання: Роботи, які здаються із порушенням термінів без поважних причин, оцінюються на нижчу оцінку (-10%). Перескладання відбувається із дозволу деканату за наявності поважних причин.

Політика щодо академічної доброчесності: регламентується Кодексом академічної доброчесності учасників освітнього процесу Одеського національного університету імені І.І. Мечникова, Положенням про запобігання та виявлення академічного плагіату у освітній та науково-дослідній роботі учасників освітнього процесу та науковців Одеського національного університету імені І.І. Мечникова (<http://onu.edu.ua/uk/geninfo/official-documents>).

Політика щодо відвідування: Відвідування занять є обов'язковим. В окремих випадках навчання може відбуватись он-лайн з використанням дистанційних технологій. Порядок та умови такого навчання регламентуються Положенням про організацію освітнього процесу в ОНУ (<http://onu.edu.ua/uk/geninfo/official-documents>). У випадку відсутності здобувача на лекції або практичному занятті він зобов'язаний відпрацювати пропущене заняття через опитування в поза аудиторний час (час консультацій викладача). Невідпрацьовані заняття вважаються незданими і за них не нараховується оцінка в балах. У підсумку, оцінені за 100-бальною системою, знання здобувача відображаються у заліково-екзаменаційній відомості та заліковій книжці.